EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 9.4.2019.
COM(2019) 225 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Progresa ziņojums par atjaunojamo enerģiju

1. IEVADS

2018. gada 24. decembrī stājās spēkā Direktīva (ES) 2018/2001 par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu (*RED II*), ar kuru tika izveidots jauns, nākotnes prasībām atbilstošs satvars, kas palīdzēs īstenot saistošo Savienības mērķrādītāju: līdz 2030. gadam panākt, ka atjaunojamā enerģija veido vismaz 32 % no enerģijas bruto galapatēriņa. Šis satvars balstīsies uz progresu, kas panākts ar pašreizējo direktīvu, tostarp *inter alia* uz dalībvalstu pienākumu 2020. gada mērķrādītājus paturēt kā bāzes līniju savām attiecīgajām nākamās desmitgades trajektorijām. To papildina vēl citi paketes "Tīru enerģiju ikvienam Eiropā"[1] elementi.

Atjaunojamā enerģija ir pamats, uz kā balstās enerģētikas savienības prioritātes. Direktīva 2009/28/EK par atjaunojamo energoresursu enerģijas izmantošanas veicināšanu (*RED I*)[2] ir svarīgs enerģētikas savienības rīcībpolitikas elements un galvenais virzītājspēks atjaunojamās enerģijas 2020. gada mērķrādītāju sasniegšanai.

Eiropas Savienības politisko prioritāti kļūt par pasaules līderi atjaunojamo energoresursu jomā apliecina fakts, ka atjaunojamie energoresursi ir integrēti visās piecās enerģētikas savienības dimensijās. *Enerģētiskās drošības* ziņā atjaunojamie energoresursi samazina atkarību no fosilā kurināmā importa. Ir aplēsts, ka, salīdzinājumā ar atjaunojamās enerģijas patēriņu 2005. gadā, atjaunojamās enerģijas izmantojums ir pieaudzis, tāpēc 2016. gadā ES pieprasījums pēc fosilā kurināmā ir samazinājies par 143 Mtoe[3] (aptuveni 12 % no kopējā primārā fosilā kurināmā patēriņa). Līdzīgā kārtā kritīsies Eiropas atkarība no enerģijas importa, jo īpaši naftas un gāzes importa; līdzšinējo 55 % vietā 2050. gadā šis rādītājs nokritīsies līdz 20 %, un tas būs iespējams, pateicoties primārās enerģijas piegādēm, kuru avots lielā mērā būs atjaunojamie energoresursi[4]. Atjaunojamie energoresursi spēlē arvien lielāku lomu *iekšējā enerģijas tirgū*, jo īpaši elektroenerģijas tirgū, kurā 2017. gadā gandrīz viena trešdaļa (30,8 %) no ES-28 elektroenerģijas bruto saražotā apjoma[5] tika iegūta no atjaunojamiem energoresursiem.

Pieaug arī atjaunojamo gāzu nozīme. Kā ilustratīvu piemēru var minēt Dāniju, kur biogāzu īpatsvars 2018. gada jūlijā veidoja 18,6 % no kopējā gāzes patēriņa, kas ir par 50 % vairāk nekā iepriekšējā gadā[6]. Kas attiecas uz *energoefektivitāti*, samazināts enerģijas patēriņš ir cieši saistīts ar lielāka atjaunojamo energoresursu īpatsvara panākšanu un arvien plašāku neliela mēroga atjaunojamo energoavotu integrēšanu ēkās, izmaksefektīvi uzlabojot energoefektivitāti. Turklāt atjaunojamajai enerģijai ir būtiska nozīme *dekarbonizācijā*;

[1] https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy-and-energy-union/clean-energy-all-europeans
[2] Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa Direktīva 2009/28/EK par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu (OV L 140, 16.–62. lpp.).
[3] https://www.eea.europa.eu/publications/renewable-energy-in-europe-2018
[4] "Tīru planētu – visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku", COM(2018) 773.
[5] *Eurostat*.
[6] Paziņojums presei no *Energinet.dk*, 2018. gada 31. augusts.

2016. gadā atjaunojamie energoresursi ir palīdzējuši aiztaupīt 460 Mt bruto CO_2 emisiju (vairāk nekā kopējās SEG emisijas Itālijā 2016. gadā)[7], un tiek lēsts, ka 2017. gadā šis apjoms sasniegs 499 Mt[8]. Turklāt atjaunojamie energoresursi ir svarīgs elements, kas sekmē *inovācijas* dimensiju. Atjaunojamo energoresursu jomā patentaizsardzību ārpus Eiropas iegūst 53 % izgudrojumu no ES bāzētiem uzņēmumiem[9]. Tas liecina, ka inovācijas ir augstvērtīgas, jo par aizsardzību tiek gādāts, paredzot, ka inovācijai ir potenciāls sasniegt ārvalstu tirgus un tajos gūt sekmes. Tādējādi ES ir kļuvusi par pasaules līderi inovācijā, jo tās patentaizsardzības rādītājs ir augstāks nekā jebkurai citai lielajai tautsaimniecībai[10]. Šajā kontekstā, kā atzinusi Starptautiskā Atjaunojamās enerģijas aģentūra (*IRENA*), var uzskatīt, ka Eiropa, būdama energoinovāciju līdere, rāda paraugu, kā sekmīgi virzīties uz enerģētiku, kurā dominē atjaunojamo energoresursu enerģija[11].

ES ieņem līderpozīcijas arī dažādās atjaunojamo energoresursu tehnoloģijās visā piegādes ķēžu garumā. Ir tehnoloģijas, piemēram, vēja turbīnas, kur ES ražotāji 2016. gadā piegādāja vismaz 41 % no globālās jaunuzstādītās jaudas[12]. Runājot par ES fotoelementu nozari, ES fotoelementu iekārtu ražotāju globālā tirgus daļa ir 50 %, savukārt ES invertoru ražotāju globālā tirgus daļa ir vairāk nekā 18 %[13]. Turklāt, lai saglabātu un paplašinātu globālo līderību, piemēram, pavisam jaunajās atjaunojamās okeāna enerģijas tehnoloģijās, Komisija kopā ar dalībvalstīm ir apvienojušas spēkus ar mērķi kāpināt plašāku izmantošanu un sasniegt *SET* plānā[14] noteiktos izmaksu samazināšanas mērķrādītājus. Lai Eiropā nostiprinātu industriālo bāzi atjaunojamo energoresursu izmantošanai, Komisija ir izveidojusi Industriālo tīras enerģijas forumu atjaunojamo energoresursu jautājumos. Forums ciešā sadarbībā ar nozares galvenajiem aktoriem sniedz priekšlikumus, kā uzlabot Eiropas atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju piegādes ķēžu konkurētspēju.

Ieguvumi no atjaunojamajiem energoresursiem neaprobežojas ar ietekmi, kas sagaidāma iepriekš minēto piecu rīcībpolitisko dimensiju sakarā. Atjaunojamie energoresursi var sekmēt ekonomisko izaugsmi un darbvietu izveidi Eiropā, it sevišķi vietējā mērogā. Pašlaik šajā nozarē nodarbināti vairāk nekā 1,4 miljoni cilvēku, un tās apgrozījums tiek lēsts 154,7 miljardu vērtībā[15].Nesenajā ziņojumā par enerģijas cenām un izmaksām Eiropā[16] apzināta papildu pozitīvā ietekme uz rūpniecības konkurētspēju, proti, viens no galvenajiem faktoriem, kas ietekmējis enerģijas vairumcenu kritumu pēdējos gados, ir atjaunojamās enerģijas apjomu pieaugums. Kā uzsvērts *IRENA* ziņojumā, arvien plašāka atjaunojamo

[7] https://www.eea.europa.eu/publications/renewable-energy-in-europe-2018/
[8] EVA aplēses par 2017. gadu.
[9] JRC (2017), *Monitoring R&I in Low-Carbon Energy Technologies*, http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC105642
[10] ASV, Japāna, Dienvidkoreja, Ķīna.
[11] IRENA (2019), *Report on Innovation landscape for a renewable-powered future*: *Solutions to integrate variable renewables, launched in Brussels on 19 February 2019*.
[12] JRC (2017), *Supply chain of renewable energy technologies in Europe*.
[13] Hoogland O., Van der Lijn, N., Rademaekers, K., Gentili, P., Colozza, P., Morichi, C., 2017, *Assessment of Photovoltaics (PV) Task F Strategies to rebuild the European PV sector*, Trinomics.
[14] https://ec.europa.eu/energy/en/topics/technology-and-innovation/strategic-energy-technology-plan
[15] Eurobserv'ER (2019) 2018. gada barometrs: https://www.eurobserv-er.org/18th-annual-overview-barometer
[16] https://ec.europa.eu/energy/en/data-analysis/energy-prices-and-costs

energoresursu izmantošana ir novedusi pie globāliem enerģētikas pārkārtojumiem, kam ir nopietna ietekme uz ģeopolitiku, un ES neapšaubāmi ir izvirzījusies vadībā[17].

Atjaunojamie energoresursi arī palīdz samazināt gaisa piesārņojumu un dod jaunattīstības valstīm iespēju piekļūt cenas ziņā pieejamai un tīrai enerģijai. Laikā no 2011. līdz 2016. gadam atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas ražošanas jauda pieauga par gandrīz 10 GW, savukārt to cilvēku skaits, kuri izmanto ārpustīkla atjaunojamās enerģijas risinājumus, pieauga seškārtīgi, un šobrīd lietotāju skaits sniedzas virs 133 miljoniem[18]. Tiek lēsts, ka līdz ar 2030. gadu vairāk nekā 60 % no jaunās elektrifikācijas nodrošinās atjaunojamie energoresursi, un savrupās un mikrotīkla sistēmas nodrošinās gandrīz pusi no jaunās elektrifikācijas[19]. Visbeidzot, ir svarīgi paturēt prātā, ka digitalizācija un zemākas tehnoloģiju izmaksas atjaunojamos energoresursus ir padarījušas par reālu dzinējspēku, kas patērētājiem paver iespējas uzņemties nozīmīgu lomu enerģētikas pārkārtošanā.

Šajā ziņojumā sniegtas jaunākās atziņas par progresu, kas panākts līdz 2017. gadam virzībā uz 2020. gadam nospraustā atjaunojamās enerģijas 20 % mērķrādītāja sasniegšanu, kā arī ar to tiek izpildīti citi Eiropas Komisijas ziņošanas pienākumi saskaņā ar *RED I* un Netiešas zemes izmantošanas maiņas direktīvu (*ILUC*)[20]. 2020. gada mērķrādītāja sasniegšanas izvērtējumā par primāro datu avotu izmantota enerģētikas statistika, ko dalībvalstis līdz 2019. gada janvārim bija nosūtījušas *Eurostat*. Šā ziņojuma pamatā ir dalībvalstu ceturtais divgadu progresa ziņojums par panākto atjaunojamās enerģijas jomā, kas aptver 2015.–2016. gadu[21], kā arī papildu tehniskā analīze, kas veikta 2018. gada laikā. Tas ietver arī pārskatu par sadarbības mehānismu potenciālu un administratīvo satvaru un biodegvielu ilgtspējības novērtējumiem.

2. ES-28 VIRZĪBA UZ ATJAUNOJAMĀS ENERĢIJAS PLAŠĀKU IZMANTOJUMU

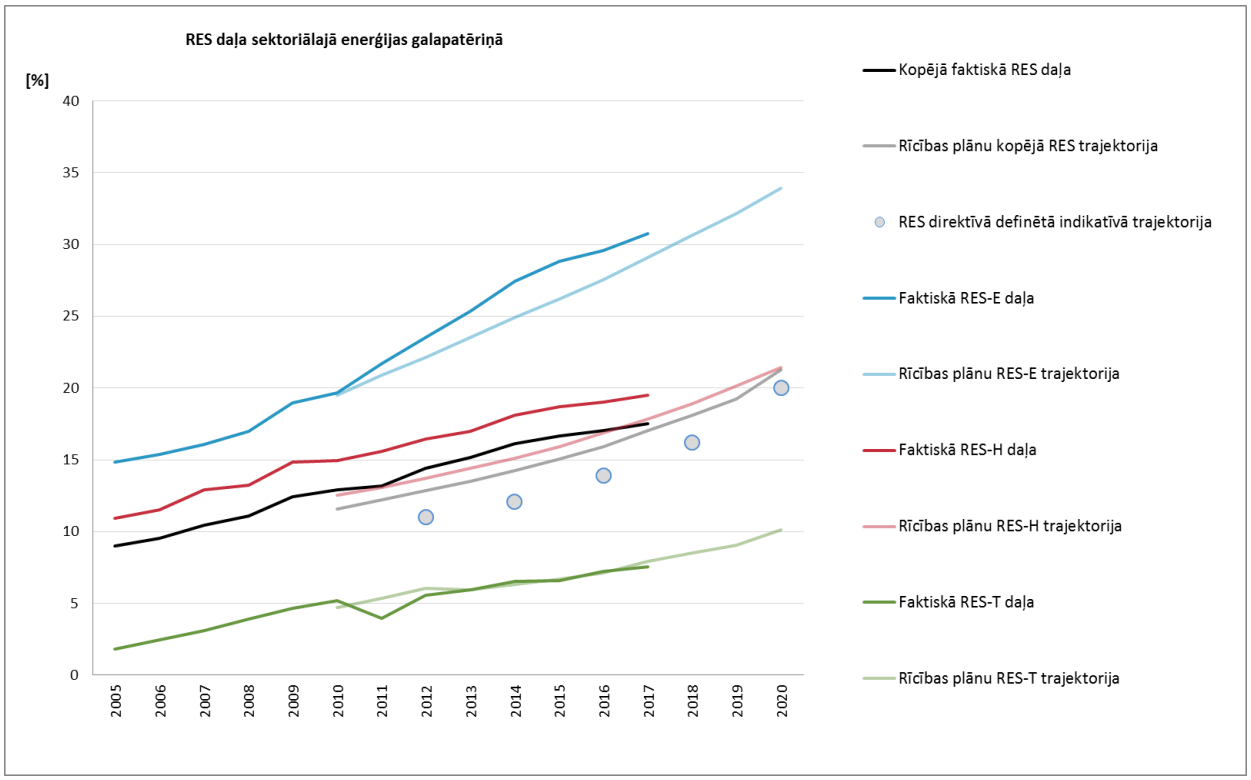
2017. gadā atjaunojamo energoresursu īpatsvars ES enerģijas bruto galapatēriņā bija 17,52 % (2020. gadam nospraustais mērķrādītājs ir 20 %), kas ir vairāk nekā indikatīvās trajektorijas paredzētie 16 % 2017./2018. gadā. Turklāt ES rādītāji kopumā ir arī virs nedaudz vērienīgākās trajektorijas, ko definējušas pašas dalībvalstis savos nacionālajos atjaunojamo energoresursu rīcības plānos[22]. ES sekmīgi virzās uz 2020. gada mērķrādītāja sasniegšanu. Pēdējo gadu laikā ES līmenī pastāvīgi pieaudzis atjaunojamo energoresursu (*RES*) kopējais īpatsvars, kā arī atjaunojamās enerģijas īpatsvars elektroenerģijas (*RES-E*), siltumapgādes un aukstumapgādes (*RES-H&C*) sektorā un mazākā mērā arī transporta sektorā (*RES-T*).

Tomēr kopš 2014. gada atjaunojamās enerģijas īpatsvara pieaugums ir palēninājies. Salīdzinot ar 2014. gadu, kad īpatsvars bija 16,19 %, vidējais pieaugums laikā no 2014. līdz 2017. gadam bijis tikai 0,44 procentpunkti gadā, kas ir mazāk nekā 2020. gada mērķrādītāja –

[17] IRENA (2019), *A New World: the geopolitics of the energy transformation*.
[18] IRENA (2018), *Off-grid Renewable Energy Solutions: Global and Regional Status and Trends*.
[19] IEA (2017), *WEO-2017 Special Report: Energy Access Outlook*.
[20] Direktīva (ES) 2015/1513.
[21] https://ec.europa.eu/energy/en/topics/renewable-energy/progress-reports
[22] https://ec.europa.eu/energy/en/topics/renewable-energy/national-action-plans

20 % īpatsvara – sasniegšanai vajadzīgais pieaugums – vidēji 0,83 procentpunktu gadā. Tā kā *RED I* indikatīvā trajektorija pēdējos gados ir stāvāka, mērķrādītājus varēs sasniegt tikai ar neatlaidīgiem pūliņiem.

Skatoties uz atsevišķiem sektoriem, ES līmenī atjaunojamo energoresursu īpatsvars elektroenerģijas, kā arī siltumapgādes un dzesēšanas sektorā sistemātiski bijis augstāks par līmeni, ko dalībvalstis noteikušas savos nacionālajos atjaunojamo energoresursu rīcības plānos, savukārt transporta sektorā atjaunojamo energoresursu īpatsvars būtībā atbilst plānotajai trajektorijai.

1. attēls. *Faktiskais un plānotais atjaunojamo energoresursu īpatsvars ES-28 (2005–2020, %). Avots:* Eurostat *un nacionālie atjaunojamo energoresursu rīcības plāni.*

Atjaunojamās enerģijas absolūtā patēriņa ziņā siltumapgādes un aukstumapgādes sektors ir patērējis visvairāk (2017. gadā kopumā 102 Mtoe), un tiem cieši seko atjaunojamo energoresursu elektroenerģija (86,7 Mtoe) un transporta sektors (23,65 Mtoe)[23].

Galvenie atjaunojamie energoavoti, no kuriem iegūta patērētā enerģija, bija biomasa siltumapgādes un aukstumapgādes sektorā, hidroenerģija un vēja enerģija elektroenerģijas ražošanā, kā arī biodegviela transporta sektorā. Skaidra paradigmas maiņa, proti, pāreja uz atjaunojamiem energoresursiem, vērojama elektroenerģijas sektorā. Viens no galvenajiem faktoriem, kas to sekmējis, ir saules fotoelementu un vēja enerģijas izmaksu kritums; laikposmā no 2009. līdz 2018. gadam šīs izmaksas samazinājās par attiecīgi gandrīz 75 % un aptuveni 50 % (atkarībā no tirgus), un tam par iemeslu bija kapitāla izmaksu samazināšanās,

[23] *Eurostat* SHARES 2017. Izmantojot *RED I* noteiktos reizinātājus.

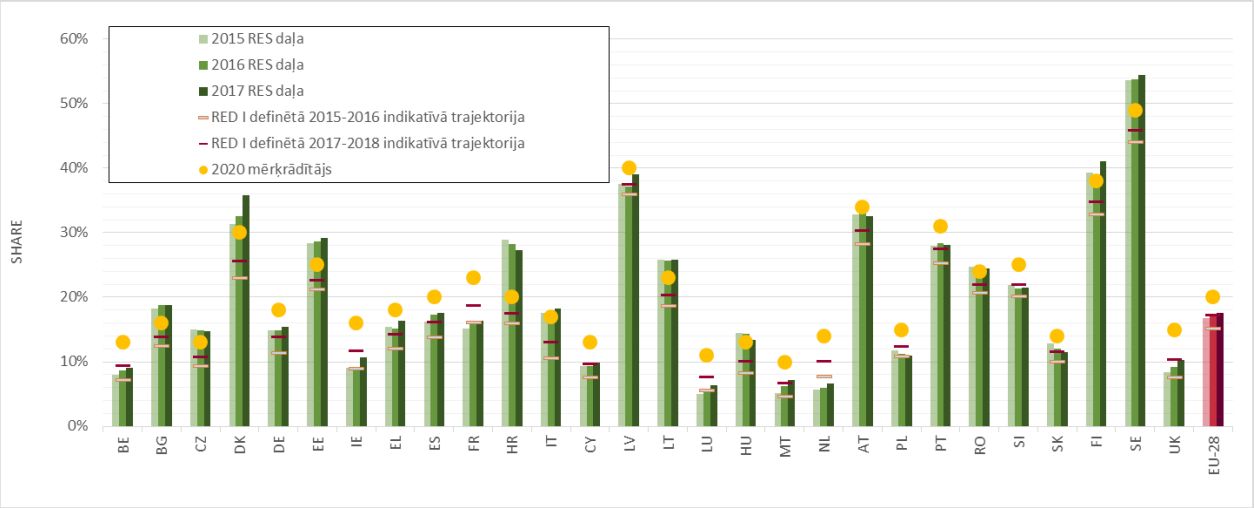
efektivitātes kāpums un uzlabojumi piegādes ķēdēs, kā arī konkursa procedūru izmantošana atbalsta shēmu ietvaros. *Ourika* projekts Portugālē 2018. gadā bija pirmais Eiropas saules enerģijas projekts, kas tika attīstīts bez jebkāda veida publiskā atbalsta. Vācijā par 1,4 MW saules fotoelementu projektu maksātās tirgus prēmijas bija zemākas nekā saules enerģijas tirgus vērtība 2018. gada vasarā, un Dānijā tika izstrādāti jauni vēja enerģijas projekti ar fiksētu garantēto tarifu 2,5 EUR/MWh. Gan Vācijā, gan Nīderlandē konkursos par 1610 MW un 700 MW atkrastes vēja ģeneratoru parku izveidi tika saņemti piedāvājumi projektus īstenot, nesaņemot nekādas subsīdijas.

Izmaksu samazināšanās ir arī viens no galvenajiem faktoriem, kas veicina atjaunojamo energoavotu izmantošanu korporatīvajā sektorā, jo īpaši tad, ja korporatīvie enerģijas lietotāji ar atjaunojamās enerģijas projekta attīstītāju slēdz tiešu elektroenerģijas iepirkuma līgumu. Laikā no 2015. līdz 2018. gadam korporatīvie atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas iepirkuma līgumi Eiropā[24] ir četrkāršojušies – no 506 MW līdz 1967 MW.

3. DETALIZĒTS NOVĒRTĒJUMS PAR DALĪBVALSTU PROGRESU UN PROGNOZĒM (LĪDZ 2020. GADAM)

1. Panāktais progress elektroenerģijas, siltumapgādes un aukstumapgādes, kā arī transporta sektorā

Atjaunojamo energoresursu īpatsvars atspoguļo dalībvalstu energoresursu struktūras vēsturisko daudzveidību un to atšķirīgo atjaunojamās enerģijas potenciālu, jo rādītāji dalībvalstīs ir ļoti atšķirīgi: no 6,4 % Luksemburgā līdz 54,5 % Zviedrijā 2017. gadā (sk. 2. attēlu).

2. attēls. *ES un dalībvalstu atjaunojamās enerģijas īpatsvars enerģijas bruto galapatēriņā 2015.–2017. gadā salīdzinājumā ar* RED I *noteiktajām trajektorijām (avots:* Eurostat*)*

[24] Ieskaitot Norvēģiju.

Pamatojoties uz dalībvalstu ceturto progresa ziņojumu par panākto atjaunojamās enerģijas jomā ("progresa ziņojums"), kas aptver 2015.–2016. gadu[25], var secināt, ka 25 dalībvalstu rādītāji bija virs *RED I* indikatīvās trajektorijas 2015./2016. gadam. No 3 dalībvalstīm, kas bija zem savas *RED I* trajektorijas, vislielāko neatbilstību uzrāda Nīderlande, kurā faktiskais īpatsvars 2015./2016. gadā bija 5,9 %, lai gan saskaņā ar *RED* indikatīvo trajektoriju tam vajadzēja būt 7,6 %. Taču atpalicība no valsts rīcības plānā paredzētā ir vēl lielāka, jo 2016. gadam noteiktais atjaunojamās enerģijas īpatsvars ir 9,7 %. Nīderlande joprojām atpaliek no plānotās *RES-E* trajektorijas, un tajā ir arī nedaudz aizkavējusies plānotā *RES-T* attīstīšana. Par 2015./2016. gada indikatīvo *RED I* trajektoriju mazāki rādītāji bija arī Luksemburgā un Francijā, tomēr šī atšķirība bija visai neliela.

Eurostat dati par 2017. gadu neuzrāda būtiski atšķirīgu ainu. 11 dalībvalstis (Bulgārija, Čehija, Dānija, Igaunija, Somija, Horvātija, Ungārija, Itālija, Lietuva, Rumānija un Zviedrija) jau ir sasniegušas tādu īpatsvaru, kas atbilst to 2020. gada mērķrādītājam. No pārējām 17 dalībvalstīm 10 dalībvalstis jau ir sasniegušas vai apsteigušas savas starpposma trajektorijas, kas 2017.–2018. gadam noteiktas *RED I*. Atlikušajām 7 dalībvalstīm (Beļģija, Francija, Īrija, Luksemburga, Nīderlande, Polija, Slovēnija) būtu jāpieliek lielākas pūles, lai, tiecoties uz 2020. gada mērķrādītāju, sasniegtu vidējo 2017.–2018. gada trajektoriju.

Aplūkojot atjaunojamo energoresursu patēriņa absolūto līmeni ES-28, ir vērojams būtisks pieaugums no 189 Mtoe 2015. gadā līdz 204 Mtoe 2017. gadā, t. i., kāpums par 8 %. Tomēr šajā pašā laikposmā enerģijas bruto galapatēriņš pieauga no 1125 Mtoe līdz 1159 Mtoe, kā ietekmē ir samazinājies atjaunojamo energoresursu īpatsvars, jo to aprēķina kā atjaunojamās enerģijas galapatēriņu, kas dalīts ar enerģijas bruto galapatēriņu. Šis pieprasījuma kāpums ir viens no galvenajiem faktoriem, kāpēc 9 dalībvalstīs (Austrijā, Bulgārijā, Čehijā, Polijā, Portugālē, Rumānijā, Slovākijā, Ungārijā) 2017. gadā salīdzinājumā ar 2016. gadu ir mazinājies atjaunojamās enerģijas īpatsvars.

Laikā no 2015. gada līdz 2017. gadam atjaunojamās enerģijas īpatsvars dažādos sektoros ir audzis lielākajā daļā dalībvalstu. Tomēr dažās dalībvalstīs sektoriālais īpatsvars ir mainījies par mazāk nekā 0,3 procentiem. Šāda situācija ir 9 dalībvalstīs *RES-E* sektorā (Bulgārijā, Čehijā, Spānijā, Ungārijā, Polijā, Rumānijā, Slovēnijā, Slovākijā, Zviedrijā), 7 dalībvalstīs *RES-H&C* sektorā (Čehijā, Vācijā, Ungārijā, Austrijā, Polijā, Slovēnijā, Slovākijā) un 10 *RES-T* sektorā (Čehijā, Dānijā, Igaunijā, Ungārijā, Kiprā, Latvijā, Luksemburgā, Austrijā, Polijā, Somijā).

Transporta sektorā, kurā visām dalībvalstīm būtu jāsasniedz 10 % mērķrādītājs, šis palēninājums varētu radīt problēmas 8 dalībvalstīs (Igaunijā, Grieķijā, Kiprā, Latvijā, Lietuvā, Polijā, Slovēnijā, Ungārijā), kurās atjaunojamās enerģijas patēriņš transporta sektorā ir mazāks par 5 % un kurās būtu jāpanāk straujš kāpums, lai sasniegtu 10 % mērķrādītāju. Viens no iespējamajiem risinājumiem, ko pieļauj *ILUC* direktīva, varētu būt statistiskie pārvedumi transporta sektorā.

[25] https://ec.europa.eu/energy/en/topics/renewable-energy/progress-reports

2. Sadarbības mehānismi

Sadarbības mehānismu pamatā ir *RED I* 6. līdz 11. pants. Šajos pantos paredzēti vairāki mehānismi, kurus dalībvalstis var izmantot sadarbībai atjaunojamās enerģijas jomā; tie ir, piemēram, statistiskie pārvedumi, kopīgi projekti un kopīgas atbalsta shēmas. Statistiskie pārvedumi ir īpaši noderīgi mērķrādītāja sasniegšanai, jo tie ļauj dalībvalstīm, kuras panākušas par savu nacionālo mērķrādītāju lielāku atjaunojamās enerģijas īpatsvaru, savu pārpalikumu nodot citām dalībvalstīm. Pašlaik par statistiskajiem pārvedumiem ir noslēgtas divas vienošanās: starp Luksemburgu un Lietuvu un starp Luksemburgu un Igauniju. Abos gadījumos tās paredz, ka Luksemburga saņems statistiskos pārvedumus par 2018.–2020. gada periodu.

Saskaņā ar aplēsēm, ko dalībvalstis ir iekļāvušas savos progresa ziņojumos, 2020. gadā, par pamatu ņemot indikatīvo trajektoriju, potenciāliem statistiskajiem pārvedumiem būtu pieejama 12564 ktoe atjaunojamās enerģijas pārprodukcija. Tā ir aptuveni puse no atjaunojamās enerģijas bruto galapatēriņa Francijā. Dalībvalstij, kas nevar sasniegt 2020. gada mērķrādītāju, izmantojot pašu atjaunojamos energoresursus, tas varētu būt reāls risinājums, kā izmaksefektīvi sasniegt savu mērķrādītāju (sk. 1. tabulu).

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Beļģija			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bulgārija		372	357	528	641	601	610	691	420	471	411	341
Čehija		0	0	0	0	1145	1039	947	863	892	678	643
Dānija			694	834	1123	1106	1223	1452	552	619		63
Vācija			6895	8436	6546	9390	7272	7911	4130	5976		3065
Igaunija	101	117	135	122	75	94	154	163	186	235	279	296
Īrija				93	-14	111	79	26	-142	-12	-239	-366
Grieķija		137	201	320	242	195	137	-162	737	743	683	529
Spānija			2290	3083	2720	3357	1990	2963	2049	2793		839
Francija		-641	-2708	-1877	-1565	-3721	-4048	-4075	0	0	0	0
Itālija	8324	8613	7405	10011	10937	9343	9468	7789	7259	5828	4462	3397
Kipra	0	-11	28	44	45	43	29	29	57	34	21	0
Latvija							-69	-127				
Luksemburga	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-50		-120
Ungārija		968	1150	1213	1295	883	970	803				
Malta							4	10				0
Nīderlande							0	0	0	0	0	0
Austrija	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Polija		543	729	929	530	93	174	-260	968	968		587
Portugāle			83	82	84	144	128	154	81	131	-4	50
Rumānija	1153	1306	794	942	645	692	1089	886	258	405	263	0
Slovēnija	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Slovākija			302	254	142	222	305	364	90	110		0
Somija	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zviedrija	2407	2141	2482	3318	3214	3335	3347	3475	3215	3610	3428	3241
Kopā	**11985**	**13544**	**20838**	**28332**	**26660**	**27033**	**23901**	**23038**	**20722**	**22752**	**9982**	**12564**

1. tabula. *Faktiskā un prognozētā atjaunojamās enerģijas pārprodukcija un/vai deficīts dalībvalstīs salīdzinājumā ar indikatīvo* RED *trajektoriju (ktoe). Avots:* Navigant 2019[26], *dalībvalstu ziņojumi*[27].

3. Prognozes

Lai novērtētu 2020. gada mērķrādītāja sasniegšanas iespējamību, Komisija veica modelēšanu [28]. Analīzē ir pētīts, cik lielā mērā pašreizējās atjaunojamās enerģijas rīcībpolitiskās iniciatīvas jeb *CPI* (par kurām dalībvalstis ziņojušas savos progresa ziņojumos), ko papildina plānotās rīcībpolitiskās iniciatīvas jeb *PPI*, ir pietiekamas, lai katrā dalībvalstī dotu impulsu atjaunojamās enerģijas plašākam izmantojumam atbilstoši 2020. gadam nospraustajam mērķrādītājam. Modelēšanā tika konstatēts, ka ar pašlaik īstenotajām un plānotajām atjaunojamo energoresursu rīcībpolitiskajām iniciatīvām 2020. gadā ES līmenī

[26] *Navigant 2019*: tehniskā palīdzība ceturtā ES progresa ziņojuma par panākto atjaunojamās enerģijas jomā sagatavošanai, galīgais ziņojums.
[27] Tabulā ir iekļautas tikai tās dalībvalstis, kas šo specifisko informāciju sniedza savā progresa ziņojumā.
[28] Scenārija aprēķini tika veikti, piemērojot modeli *Green-X*, kas ir Eiropas atjaunojamās enerģijas rīcībpolitikas instrumentu simulācijas rīks, pieejams: https://green-x.at/.

sagaidāmais atjaunojamās enerģijas īpatsvars ir 18,1 % līdz 20,7 %[29]. Domājams, ka vairākās dalībvalstīs atlikušajos gados tiks panākti labi rezultāti, proti, sasniegtais īpatsvars pārsniegs mērķrādītāju.

Tomēr šķiet, ka 11 dalībvalstīs (Apvienotajā Karalistē, Beļģijā, Francijā, Grieķijā, Īrijā, Kiprā, Luksemburgā, Maltā, Nīderlandē, Polijā un Portugālē) pašlaik īstenotā atjaunojamās enerģijas rīcībpolitika, kā arī plānotās atjaunojamās enerģijas rīcībpolitiskās iniciatīvas nav pietiekamas, lai ar pašu centieniem iekšzemē nodrošinātu vajadzīgos atjaunojamās enerģijas apjomus.

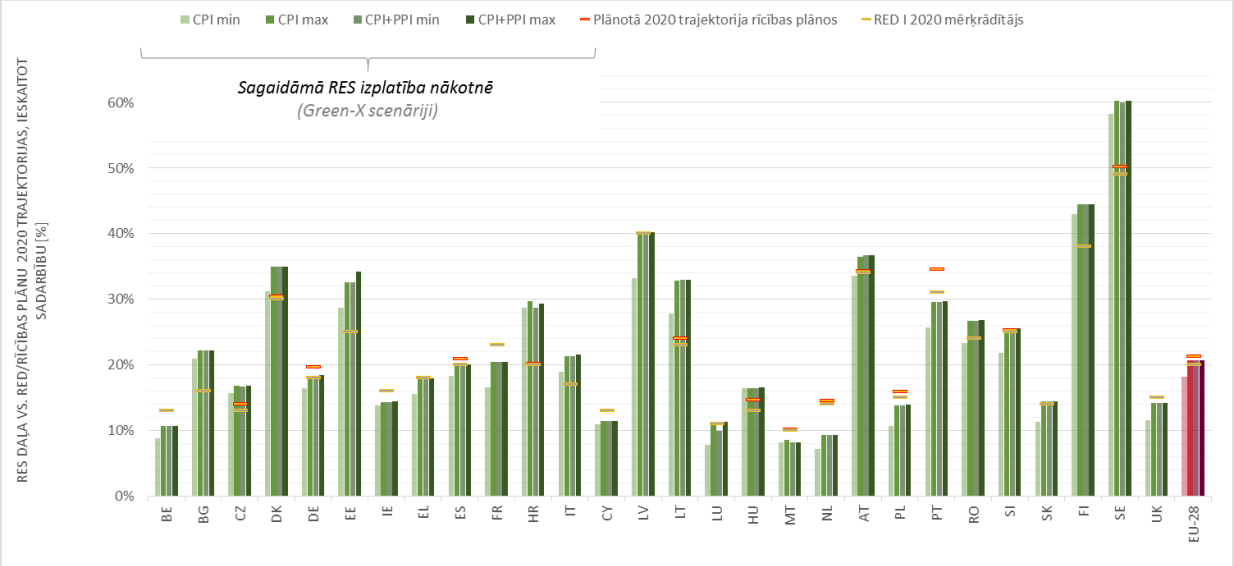
Turklāt 7 dalībvalstīs (Austrijā, Latvijā, Rumānijā, Slovēnijā, Slovākijā, Spānijā un Vācijā) pastāv zināma nenoteiktība saistībā ar atjaunojamās enerģijas 2020. gada mērķrādītāja sasniegšanu. Tas, vai tās spēs izpildīt savus saistošos nacionālos 2020. gada mērķrādītājus, lielā mērā būs atkarīgs no enerģijas pieprasījuma līmeņa gadījumā, ja pieprasījums pēc enerģijas ievērojami palielinātos; šāds pavērsiens nozīmētu, ka to enerģijas patēriņš sakristu ar sākotnējo tendenci, kas minēta jaunākajā ES atsauces scenārijā. Rezultāti, kuros ņemti vērā Luksemburgas, Igaunijas un Lietuvas apstiprinātie sadarbības mehānismi, ir parādīti 4. attēlā.

3. attēls. *Paredzamais atjaunojamās enerģijas īpatsvars 2020. g. salīdzinājumā ar 2020. g.* RED *mērķrādītājiem un 2020. g. plānotajiem mērķrādītājiem rīcības plānos (%), neietverot sadarbības mehānismus. (Navigant 2019[30])*

[29] Diapazons norāda uz nenoteiktību, kas saistīta ar galveno ievadparametru modeļbāzētajā novērtējumā par atjaunojamās enerģijas dinamiku nākotnē. Šajā ziņā izšķiroša nozīme ir enerģijas pieprasījumam nākotnē (izaugsme) un rīcībpolitikas īstenošanai.

[30] *Navigant 2019*: tehniskā palīdzība ceturtā ES progresa ziņojuma par panākto atjaunojamās enerģijas jomā sagatavošanai, galīgais ziņojums.

4. attēls. *Paredzamais atjaunojamās enerģijas īpatsvars 2020. g. salīdzinājumā ar 2020. g.* RED *mērķrādītājiem un 2020. g. plānotajiem mērķrādītājiem rīcības plānos, ietverot sadarbības mehānismus (DV, %). Avots: Navigant 2019.*

Tā kā Luksemburgas kopējais enerģijas patēriņš ir salīdzinoši neliels, Luksemburgas spēju sasniegt savu mērķrādītāju būtiski ietekmē pārvedumi no Igaunijas un Lietuvas: visoptimistiskākie scenāriji paredz, ka Luksemburga līdz 2020. gadam savu 11 % mērķrādītāju sasniegt spēs. Šie paši pārvedumi Igaunijas un Lietuvas atjaunojamo energoresursu īpatsvaru ietekmēs visai nelielā mērā, proti, sliktākajā gadījumā tas saruktu par 0,7 % Igaunijā un par 0,9 % Lietuvā.

Skatoties tālāk nākotnē, kā liecina dalībvalstu 2030. gada nacionālie enerģētikas un klimata plānu projekti[31], visas dalībvalstis jau ir nākušas klajā ar savu nacionālo devumu, kas palīdzēs sasniegt ES līmeņa saistošo mērķrādītāju – vismaz 32 % īpatsvaru –, kas atjaunojamos energoresursus padarītu par Savienības enerģētikas sistēmas pamatu. Līdz 2019. gada jūnijam Komisija izvērtēs, vai šie nacionālie devumi un ar tiem saistītās rīcībpolitikas un pasākumi ir saderīgi ar rezultātiem, ko plānots panākt ES līmenī, un vajadzības gadījumā tā dalībvalstīm sniegs ieteikumus.

4. Administratīvie šķēršļi

Dalībvalstis savā ceturtajā progresa ziņojumā par panākto atjaunojamās enerģijas jomā ziņoja par pasākumiem, ar kuriem tās racionalizē administratīvās procedūras, kas piemērojamas atjaunojamās enerģijas projektiem (saskaņā ar *RED I* 13. pantu). Ārējā analīzē[32] secināts, ka kopumā liela daļa no attiecīgajiem *RED I* paredzētajiem pasākumiem dalībvalstīs ir īstenoti sekmīgi. Daži šo pasākumu piemēri: atvieglotas procedūras neliela mēroga projektiem, sistēmu operatoru pienākums sniegt izmaksu aplēses un citu nepieciešamo informāciju,

[31] https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy-and-energy-union/governance-energy-union/national-energy-climate-plans
[32] *Navigant 2019*.

prasības attiecībā uz to, kā sadalāmas izmaksas par elektrotīkla attīstīšanu un atjaunojamās enerģijas iekļaušanu tīklā, *RES-E* iekļaušana valsts tīkla attīstības plānā un atbalsta shēmas, kas sekmē atjaunojamo energoresursu izmantošanu.

Tomēr pēdējos gados palielinājušies šķēršļi, kas apgrūtina būvniecības un plānošanas procedūras. Elektroenerģijas ražošanas sektorā zināmus šķēršļus radījusi orientēšanās uz lielākiem projektiem, jo šādiem projektiem ir piemērojamas papildu prasības attiecībā uz telpisko un vidisko plānošanu. Siltumapgādes un aukstumapgādes sektorā šķēršļus galvenokārt rada nepietiekama centralizētās siltumapgādes tīklu jauda, savukārt transporta sektorā grūtības rada tas, ka biodegvielām un elektriskajiem transportlīdzekļiem nav piemērotas infrastruktūras. Vairums dalībvalstu joprojām saskaras ar grūtībām integrēt tīklā augošās atjaunojamās enerģijas jaudas. Šķēršļus galvenokārt rada lielās tīkla pieslēguma izmaksas, kā arī nepietiekami pārredzamas un paredzamas tīkla pieslēguma procedūras.

4. BIODEGVIELU ILGTSPĒJĪBAS NOVĒRTĒŠANA[33]

1. Pārskats par biodegvielu patēriņu ES

Ilgtspējīgu biodegvielu patēriņš ES 2016. gadā sasniedza 13 840 ktoe. No šā daudzuma 11 083 ktoe (80 %) veidoja biodīzeļdegviela un 2620 ktoe (19 %) – bioetanols. Lielākā daļa (64 %) ES 2016. gadā patērētās biodīzeļdegvielas ražota no ES izejvielām: galvenokārt no rapša sēklām (~38 %), lietotas cepamās eļļas (13 %), dzīvnieku taukiem (8 %) un taleļļas (2,5 %). No atlikušajiem 36 % ES patērētās biodīzeļdegvielas 19,6 % veidoja palmu eļļa no Indonēzijas (13,3 %) un Malaizijas (6,3 %), 6,1 % veidoja rapša sēklas galvenokārt no Austrālijas (2,6 %), Ukrainas (1,8 %) un Kanādas (1,2 %), 4,8 % veidoja lietotā cepamā eļļa no dažādām valstīm ārpus ES un 4,3 % veidoja sojas pupas galvenokārt no ASV (1,5 %) un Brazīlijas (1,5 %).

Arī ES patērēto etanolu ražo galvenokārt no ES izejvielām (65 %), tai skaitā no kviešiem (~25 %), kukurūzas (~22 %) un cukurbietēm (17 %), un tikai nelielu daudzumu (~1 %) iegūst no celuloziska etanola. Pie etanolbāzētām izejvielām no valstīm ārpus ES pieder kukurūza (16,4 %), kvieši (2,9 %) un cukurniedres (2,9 %) (dažādas daļas). Galvenās trešās valstis, kas ražo ES patērētā bioetanola izejvielas, ir Ukraina (9,8 %), Krievija (2,1 %), Brazīlija (1,8 %), ASV (1,7 %) un Kanāda (1,6 %).

Ir aplēsts, ka gandrīz visas 2016. gadā ES patērētās biogāzes iegūtas no vietējām izejvielām: galvenokārt no kultūraugiem un lauksaimniecības/pārtikas atkritumiem (tostarp kūtsmēsliem) (75 %), kam seko atkritumu poligona gāze (16 %) un notekūdeņu dūņu gāze (9 %). Bioloģiskie šķidrie kurināmie 2016. gadā veidoja mazāk nekā 1 % no visas ES patērētās bioenerģijas, bet to izcelsmi ir grūti noteikt, jo dalībvalstis nav atsevišķi izdalījušas, kuras izejvielas izmantotas biodegvielu un kuras bioloģisko šķidro kurināmo ražošanai.

[33] Šajā sadaļā ietverto datu un novērtējuma galvenais avots ir *Navigant 2019*: tehniskā palīdzība 2018. gada ziņojuma par biodegvielu ilgtspējību sagatavošanā.

	Biogāze	*Biobenzīns*	*Biodīzeļdegviela*	*Citas šķidrās biodegvielas*	*Petrolejas tipa reaktīvā biodegviela*	Šķidrās biodegvielas kopā	Kopā
Sauszemes transports	131	*2619*	*11 041*	*4,5*	-	13 664	**13 796**
Dzelzceļš	0,0		*32,9*	*0,0*	-	32,9	**33,1**
Starptautiskais gaisa transports	-	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	0,0	**0**
Iekšzemes gaisa transports	-	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	0,0	**0**
Iekšzemes kuģošana	0,0	*1,4*	*3,5*	*0,0*	-	5,0	**5,0**
Nespecificēts transports	0,5	*0,0*	*6,2*	*0,0*	*0,0*	6,2	**6,7**
Kopā	**132**	***2620***	***11 083***	***4,5***	***0,0***	**13 708**	**13 840**

2. tabula. *Bioenerģijas galapatēriņš ES transporta sektorā (2016, ktoe). Avots: Eurostat.*

2. Pārskats par ES patērēto biodegvielu ietekmi

Balstoties uz biodegvielu izejvielu izcelsmes analīzi, tiek lēsts, ka 2016. gadā ES biodegvielas patēriņa apmierināšanai vajadzīgo kultūraugu audzēšanai bija vajadzīgi 4,9 Mha zemes[34]. No šā daudzuma 3,6 Mha (73 %) atrodas ES teritorijā, bet atlikušie 1,3 Mha (26 %) – trešās valstīs. Aramzemes kopējais daudzums, kas atvēlēts biodegvielu ražošanai, ES veidoja 3,1 % (ja par pamatu ņem aplēsi, ka ES kopējā aramzemes platība ir 115 Mha). No šīs kopplatības 56 % aizņēma rapsis. Četras galvenās valstis ārpus ES (Ukraina, Brazīlija, Indonēzija un Malaizija), kas piegādā kultūraugus ES patērēto biodegvielu ražošanai, šim izmantojumam atvēlējušas mazāk nekā 0,5 % no kopējās aramzemes platības.

Saskaņā ar dalībvalstu sniegto informāciju 2016. gadā kopējais emisiju aiztaupījums no biodegvielu izmantošanas transporta sektorā ES bija 33,2 Mt CO_2 ekv. Ja ņem vērā *ILUC* emisijas, kas aplēstas, izmantojot 2016. gada kultūraugu izejvielu daudzumus, kas reizināti ar attiecīgajām *ILUC* direktīvā noteiktajām vidējām aritmētiskajām *ILUC* vērtībām, kopējie emisiju aiztaupījumi no biodegvielu izmantošanas transporta sektorā ES ir tikai 11,8 Mt $CO_{2ekv.}$ (diapazonā no 7,4 līdz 20,4 Mt $CO_{2ekv.}$)[35].

Nesenā pēc Komisijas pasūtījuma veiktā visaptverošā pārskatā par jaunāko pieejamo zinātnisko literatūru[36] norādīts, ka būtiskākā *ILUC* ietekme (ar medianālo *ILUC* emisiju līmeni 52 g CO_2 ekv./MJ) tiek piedēvēta biodīzeļdegvielai; aplēsts, ka vislielākā ietekme šajā

[34] Biodegvielu izejvielu analīzē ir ņemti vērā biodegvielu un to izejvielu starptautiskie tirdzniecības apjomi un pārveidošanas lietderības koeficients.

[35] Aprēķini veikti, pamatojoties uz provizoriski aplēstajām netiešas zemes izmantojuma maiņas emisijām no biodegvielām, bioloģiskajiem šķidrajiem kurināmajiem un biomasas degvielu/kurināmā izejvielām (g $CO_{2ekv.}$/MJ), kuras dotas Direktīvas (ES) 2018/2001 VIII pielikumā. Sīkāku informāciju sk. *Navigant 2019*.

[36] Wageningen Research, Netherlands Environmental Assessment Agency and CENER, 2017, *Study on reporting requirements on biofuels and bioliquids stemming from the Directive (EU) 2015/1513*.

kategorijā ir no palmu eļļas ražotai biodīzeļdegvielai, kurai arī novērotas vislielākās variācijas rezultātos. Etanolam, kas ražots uz pārtikas un barības kultūraugu bāzes, medianālais *ILUC* emisiju līmenis ir 21 g CO_2 ekv./MJ. Salīdzinājumam pārstrādātās Atjaunojamo energoresursu direktīvas VIII pielikumā norādītās provizoriskās aplēstās *ILUC* emisijas eļļas kultūraugiem ir 55 g CO_2 ekv./MJ, labībai un citiem cieti bagātīgi saturošiem kultūraugiem – 12 CO_2 ekv./MJ, bet cukura kultūraugiem – 13 CO_2 ekv./MJ. Pārskatā ir iekļauta sīkāka informācija par biodegvielu netiešo ietekmi.

To izejvielu audzēšana, ko izmanto ES patērēto biodegvielu ražošanai, var negatīvi ietekmēt vidi, taču šī potenciālā ietekme ir atkarīga no apstākļiem konkrētajā vietā un no izmantotās lauksaimniecības prakses[37]. Savos progresa ziņojumos lielākā daļa dalībvalstu norādīja, ka, salīdzinot ar kopējo lauksaimniecisko darbību, biodegvielu ražošanai vajadzīgo izejvielu audzēšanas apjomi ir visai nelieli, tāpēc tās uzskata, ka saistītā ietekme uz vidi ir nenozīmīga. Vairākas dalībvalstis norādīja, ka vidiskais regulējums attiecas uz visu lauksaimniecisko ražošanu, tāpēc nav sagaidāms, ka ietekme no biodegvielu ražošanai vajadzīgo izejvielu audzēšanas varētu būt lielāka nekā no pārējā izaudzētā[38]. Detalizēts novērtējums par ES patērēto biodegvielu ražošanas ietekmi uz vidi ir veikts ārēja pētījuma ietvaros[39]. Komisija arī nesen publicējusi visaptverošu ziņojumu, kurā sniegti jaunākie pieejamie dati un novērtējums par pārtikas un barības kultūraugu audzēšanas izplatīšanos visā pasaulē[40].

Ar pārstrādāto Atjaunojamo energoresursu direktīvu ir nostiprināts ES bioenerģijas ilgtspējas satvars. Proti, direktīvā ir noteiktas valstu robežvērtības, kuras līdz 2030. gadam tiks pakāpeniski samazinātas līdz nullei un attiecas uz lielu *ILUC* emisiju biodegvielām, bioloģiskajiem šķidrajiem kurināmajiem un biomasas kurināmajiem/degvielām, kuras ražotas no pārtikas vai barības kultūraugiem, kam konstatēta būtiska produktīvās platības izplešanās uz tādu zemes platību rēķina, kurās ir liels oglekļa uzkrājums. Šīs robežvērtības ietekmēs minēto degvielu apjomu, kuru drīkstēs ieskaitīt, kad tiks aprēķināts kopējais atjaunojamo energoresursu īpatsvars un atjaunojamo energoresursu īpatsvars transporta sektorā. Tomēr šī direktīva dod iespēju valstu maksimālās robežvērtības neattiecināt uz tām biodegvielām, bioloģiskajiem šķidrajiem kurināmajiem un biomasas kurināmajiem/degvielām, kas ir sertificēti kā tādi, kam ir zems *ILUC* risks.

Lai īstenotu šo pieeju, Komisija 2019. gada 13. martā pieņēma deleģēto aktu par augsta un zema *ILUC* riska biodegvielām[41], kas tagad ir nodots izskatīšanai Padomē un Eiropas Parlamentā. Kopumā ES ir nolēmusi nākotnē galvenokārt veicināt modernās biodegvielas un citas mazoglekļa degvielas/kurināmos, piemēram, atjaunojamo energoresursu elektroenerģiju

[37]Tomēr jānorāda, ka nav pieejami ne konkrētām vietām specifiski dati, ne specifiski dati par to, kā biodegvielu ražošanai vajadzīgo izejvielu audzēšana ietekmē vidi vietējā līmenī.

[38] Jāņem vērā, ka pašreizējā kopējā lauksaimniecības politika (KLP) būtiski veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un sekmē ilgtspējīgas lauksaimniecības sistēmas, tam izmantojot papildinošas darbības no dažādiem instrumentiem. Pēc 2020. gada viens no deviņiem konkrētajiem KLP mērķiem būs veicināt bioloģiskās daudzveidības aizsardzību, uzlabot ekosistēmu pakalpojumus un saglabāt biotopus un ainavu. Ar šo rīcībpolitiku ir paredzēts palielināt vides un klimata mērķrādītāju vērienīgumu.

[39] *Navigant 2019*.

[40] EC, 2019, *Report on the status of production expansion of relevant food and feed crops worldwide*.

[41] C(2019) 2055 final.

un nebioloģiskas izcelsmes atjaunojamas šķidrās un gāzveida transporta degvielas. Moderno biodegvielu tirgus daļa pašlaik ir ļoti maza, bet ir liels potenciāls kāpināt to ražošanas mērogu. Komisija turpinās veicināt moderno biodegvielu izstrādi, tostarp iespējamu jaunu izejvielu avotu izpēti. Lai gan šajā posmā nav pietiekamu zinātnisku pierādījumu, kas dotu pamatu paplašināt *RED II* IX pielikumā noteikto moderno biodegvielu izejvielu bāzi, Komisija turpinās izvērtēt, vai nākotnē moderno biodegvielu ražošanā nevarētu tikt izmantotas vēl citas izejvielas[42].

3. Komisijas atzīto brīvprātīgo shēmu darbība

RED I pilnvaro Komisiju atzīt starptautiska vai valsts mēroga sertifikācijas shēmas, ko dēvē par brīvprātīgajām shēmām un ko operatori var izmantot, lai pierādītu atbilstību Biodegvielu un bioloģisko šķidro kurināmo direktīvā noteiktajiem ilgtspējības un siltumnīcefekta gāzu aiztaupījuma kritērijiem. Pašlaik šim mērķim ir atzītas 14 brīvprātīgās shēmas[43]. Dalībvalstīm ir pienākums pieņemt pierādījumus par atbilstību ilgtspējības kritērijiem, ko ieguvuši operatori, kuri ir šo shēmu dalībnieki. Šī norma ievērojami atvieglo ilgtspējības kritēriju īstenošanu, jo tādējādi operatori vajadzīgos pierādījumus var iesniegt, izmantojot vienu un to pašu administratīvo procedūru visās ES dalībvalstīs[44]. Katrai brīvprātīgajai shēmai, par kuru pieņemts lēmums un kura darbojusies pēdējos divpadsmit mēnešus, katru gadu jāiesniedz Komisijai ziņojums[45].

Dažu pēdējo gadu laikā brīvprātīgās shēmas ir kļuvušas par galveno rīku, ar ko tiek pierādīta atbilstība ES biodegvielu ilgtspējības kritērijiem. 2017. kalendārajā gadā kā ES ilgtspējības kritērijiem atbilstošas (kā noteikts Atjaunojamo energoresursu direktīvas 17. panta 2.–5. punktā) sertificētas 21 429 kilotonnas (kt) šķidro biodegvielu (ieskaitot tīru augu eļļu), 140 045 tūkstoši m^3 biometāna (aptuveni 1008 kt) un 119 119 kt izejvielu. Sertificētās šķidrās biodegvielas sīkāk sadalījās šādi: 12 198 kt (57 % no kopējā daudzuma) biodīzeļdegvielas un 6224 kt (29 %) bioetanola. Pārējo daļu veidoja hidrogenētas augu eļļas biodegvielas (1784 kt, 8 %), tīra augu eļļa (1053 kt, 5 %) un citu veidu degvielas. Vislielākos sertificēto izejvielu daudzumus biodegvielu ražošanā veidoja rapša sēklas (27 %), palmu eļļa (16 %), lietota cepamā eļļa (13 %) un kukurūza (12 %).

Komisija atzīst tikai tādas shēmas, kas atbilst pienācīgiem ticamības, pārredzamības un neatkarīgas revīzijas standartiem. Tāpēc, ja brīvprātīgā shēma iesniegusi atzīšanas pieprasījumu, Komisija veic rūpīgu novērtējumu[46]. Tādējādi cita starpā tiek nodrošināts, ka: izejvielu ražotāji ievēro *RED I* ilgtspējības kritērijus, informācija par ilgtspējības pazīmēm ir

[42] Direktīvas IX pielikuma A un B daļā iekļautā izejvielu saraksta pārskatīšana nolūkā izvērtēt vajadzību iekļaut tajā jaunas izejvielas, kas atbilst stingru kritēriju kopumam, tiks veikta līdz 2021. gada jūnijam.
[43] https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/voluntary_schemes_overview_february_2019.pdf
[44] Principi, pēc kādiem Komisija savu pilnvaru ietvaros pieņem atzīšanas lēmumu, ir izklāstīti Komisijas paziņojumā par brīvprātīgajām shēmām un standartvērtībām (2010/C 160/01). Šo dokumentu papildina paziņojums par ES biodegvielu un bioloģisko šķidro kurināmo ilgtspējības shēmas praktisko īstenošanu (2010/C 160/02).
[45] *Navigant 2019*. Pārskats par brīvprātīgās shēmas ikgadējiem ziņojumiem.
[46] Informāciju par brīvprātīgo shēmu atzīšanas procesu var atrast šādā Komisijas tīmekļvietnē: https://ec.europa.eu/energy/en/topics/renewable-energy/biofuels/voluntary-schemes

izsekojama līdz izejvielas izcelsmes avotam, uzņēmumi pirms dalības shēmā tiek revidēti, regulāri notiek atpakaļejoša revīzija un revidenti ir ārēji un neatkarīgi.

Pēdējos gados brīvprātīgo shēmu pārvaldība arvien biežāk nokļuvusi sabiedrības uzmanības lokā[47]. Lai mazinātu iespējamās bažas un garantētu pārliecinošu īstenošanu, *RED II* 30. pantā noteikti stingrāki noteikumi par bioenerģijas ilgtspējības kritēriju verifikāciju, tostarp paredzot, ka valstīm un ES ir jāpastiprina brīvprātīgo shēmu pārraudzība, kā arī jānostiprina trešo pušu veiktā revīzija. Turklāt Komisijai ir jāpieņem sīki izstrādāti īstenošanas noteikumi par pienācīgiem ticamības, pārredzamības un neatkarīgas revīzijas standartiem un jāpieprasa visām atzītajām brīvprātīgajām shēmām tos piemērot. Visbeidzot, lai uzlabotu ilgtspējīgu biodegvielu izsekojamību, Komisija apņemas izveidot Eiropas mēroga datubāzi.

[47] Eiropas Revīzijas palātas 2016. gada Īpašais ziņojums Nr. 18/2016 "ES sistēma ilgtspējīgas biodegvielas sertificēšanai".

Brīvprātīgā shēma	**Tvērums**		
Nosaukums	*Izejvielas veids*	*Izejvielas izcelsme*	*Aptvertā piegādes ķēde*
International Sustainability and Carbon Certification (ISCC)	Plašs izejvielu klāsts	No visas pasaules	Pilna piegādes ķēde
Bonsucro EU	Cukurniedres	No visas pasaules	Pilna piegādes ķēde
Roundtable on Sustainable Biomaterial EU RED (RSB EU RED)	Plašs izejvielu klāsts	No visas pasaules	Pilna piegādes ķēde
RTRS EU RED	Soja	No visas pasaules	Pilna piegādes ķēde
U.S. Soybean Sustainability Assurance Protocol (SSAP)	Soja	ASV	No audzēšanas līdz eksporta vietai
Biomass Biofuels voluntary scheme (2BSvs)	Plašs izejvielu klāsts	No visas pasaules	Pilna piegādes ķēde
Scottish Quality Farm Assured Combinable Crops Limited (SQC)	Visu veidu labība un eļļas augu sēklas	Lielbritānijas ziemeļdaļa	Līdz pirmajam izejvielu piegādes punktam
Red Tractor Farm Assurance Combinable Crops & Sugar Beet (Red Tractor)	Labība, eļļas augu sēklas, cukurbietes	Apvienotā Karaliste	Līdz pirmajam izejvielu piegādes punktam
REDcert	Plašs izejvielu klāsts	Eiropa	Pilna piegādes ķēde
Better Biomass	Plašs izejvielu klāsts	No visas pasaules	Pilna piegādes ķēde
Gafta Trade Assurance Scheme	Plašs izejvielu klāsts	No visas pasaules	Pārraudzības ķēde no saimniecības vārtiem līdz pirmapstrādātājam
KZR INiG System	Plašs izejvielu klāsts	Eiropa	Pilna piegādes ķēde
Trade Assurance Scheme for Combinable Crops (TASC)	Kombinējami kultūraugi, piemēram, labība, eļļas augu sēklas un cukurbietes	Apvienotā Karaliste	Pārraudzības ķēde no saimniecības vārtiem līdz pirmapstrādātājam
Universal Feed Assurance Scheme(UFAS)	Barības sastāvdaļas un barības maisījumi, kā arī kombinējami kultūraugi	Apvienotā Karaliste	Pārraudzības ķēde no saimniecības vārtiem līdz pirmapstrādātājam

3. tabula. *Komisijas pašlaik atzītās brīvprātīgās shēmas*

5. SECINĀJUMI

ES sekmīgi virzās uz 2020. gadam nospraustā atjaunojamās enerģijas mērķrādītāja sasniegšanu. Atjaunojamo energoresursu īpatsvars ES energoresursu struktūrā 2017. gadā sasniedza 17,52 %. Investīcijas atjaunojamajā enerģijā arvien vairāk ir tirgus virzītas, un valsts subsīdiju daļa samazinās. Tam par iemeslu ir nozīmīgs atjaunojamās enerģijas tehnoloģiju izmaksu kritums, subsīdiju samazināšana ar konkurenciālāku atbalsta shēmu palīdzību, ko apliecina fakts, ka vairākās Eiropas valstīs notikušajās izsolēs dalībnieki apņēmušies projektus īstenot ar ļoti mazām subsīdijām vai vispār bez tām.

Tomēr kopš 2014. gada atjaunojamās enerģijas īpatsvara pieaugums ir palēninājies. Lai gan ES joprojām sekmīgi virzās uz 2020. gadam nosprausto atjaunojamās enerģijas mērķrādītāju sasniegšanu, atlikušajā laikā līdz 2020. gadam būtu jāpastiprina centieni, lai nodrošinātu, ka mērķrādītāji tiešām tiek sasniegti, jo īpaši tāpēc, ka nākotnē paredzams enerģijas patēriņa pieaugums. 2017. gadā 11 dalībvalstīs atjaunojamās enerģijas īpatsvars jau bija lielāks par to attiecīgajiem 2020. gada mērķrādītājiem. Vēl 10 dalībvalstīs sasniedza vai apsteidza Atjaunojamo energoresursu direktīvā paredzēto vidējo indikatīvo trajektoriju 2017.–2018. gadam. Tomēr ir 7 dalībvalstis (Beļģija, Francija, Īrija, Luksemburga, Nīderlande, Polija, Slovēnija), kurām būtu jāpieliek lielāki pūliņi, lai, tiecoties uz 2020. gada mērķrādītāju, sasniegtu 2017.–2018. gada vidējo indikatīvo trajektoriju.

Lai sasniegtu 2020. gadam izvirzītos atjaunojamās enerģijas mērķrādītājus un, sākot no 2021. gada, šie līmeņi kļūtu par bāzes līniju, vairums dalībvalstu tiek mudinātas pastiprināt centienus visos trijos sektoros paplašināt atjaunojamos energoresursu izmantojumu un vienlaikus samazināt enerģijas patēriņu. Nesenā veiktā modelēšana ir parādījusi, ka pašlaik īstenotā atjaunojamās enerģijas rīcībpolitika un plānotās atjaunojamās enerģijas rīcībpolitiskās iniciatīvas dažās dalībvalstīs var nebūt pietiekamas, lai noteiktajā termiņā ar pašu resursiem sasniegtu savus nacionālos saistošos mērķrādītājus, neizmantojot sadarbības mehānismus. Visbeidzot, dalībvalstīm vajadzētu apsvērt iespēju izmantot Atjaunojamo energoresursu direktīvā paredzētos statistiskos pārvedumus, kurus deficīta gadījumā var izmantot mērķrādītāju sasniegšanai vai arī pārdot citām dalībvalstīm, ja rodas pārpalikums. Komisija ir gatava aktīvi atbalstīt dalībvalstis šā mehānisma izmantošanā un sekmēt nepieciešamo sadarbību.

Šajā kontekstā jānorāda, ka visos līmeņos visā Eiropas Savienībā pašreiz notiek atjaunota centienu mobilizācija. Cita starpā te minama Komisijas īpaši izveidotā darba grupa energoefektivitātes jautājumos, kā arī jaunās atjaunojamo energoresursu izsoles, kas jau ir izziņotas vairākās dalībvalstīs, piemēram, Francijā, Nīderlandē un Portugālē, kā arī plašāka korporatīvo elektroenerģijas iepirkuma līgumu izmantošana, ar kuru palīdzību Eiropas uzņēmumi 2018. gadā iegādājās rekordlielus vēja enerģijas jaudas apjomus. Paredzams, ka šo pasākumu rezultāti būs redzami turpmākajos gados.

ES patērētās biodegvielas joprojām lielākoties ražo no vietējām izejvielām. Ar ES ilgtspējības kritērijiem ir izdevies līdz minimumam samazināt risku, ka biodegvielas varētu radīt būtisku tiešo ietekmi uz vidi, neatkarīgi no tā, vai biodegviela ražota uz vietas vai importēta no trešām valstīm. Pēdējo gadu laikā par galveno instrumentu, ar ko pierāda atbilstību ES

biodegvielu ilgtspējības kritērijiem, kļuvušas Eiropas Komisijas atzītās brīvprātīgās shēmas, un tāpēc tās ir pastiprināti nokļuvušas sabiedrības uzmanības lokā. Turklāt *RED II* ietver nostiprinātu ilgtspējības satvaru visiem bioenerģijas lietojumiem (kas aptver ne tikai biodegvielas, bet arī biomasas un biogāzes izmantošanu siltumapgādes un elektroenerģijas sektorā), kas paredz arī jaunu pieeju, kā ierobežot augsta *ILUC* riska biodegvielu nozīmi. Ir nostiprināta brīvprātīgo shēmu pārvaldība, tostarp uzlabots trešo pušu veiktās revīzijas pamatīgums.